

FOTO: PEP ELIAS

UN HOME AMB RECURSOS

PACO RAMON

PEDAGOG

PEP ELIAS

Paco Ramon va néixer a Eivissa el 1939, uns quants anys abans que hi arribessin els hippies i els turistes. Els seus referents són, doncs, els records de les bicicletes al carrer, de les cases que deixaven sempre les portes obertes, de les botigues que fiaven, de la gent que es coneixia pel renom, dels presos que podien sortir a passejar per la plaça on hi havia la presó i on tenia la casa la seva família... També són d'aquella època d'infància alguns trets adquirits en el seminari preconiliar en què va entrar quan tenia deu anys, una experiència que està convençut que el va marcar positivament. De fet diu que la mateixa disciplina que aleshores el feia estar llevat a les sis per fer meditació és la que l'ha ajudat a ser més rígid quan ha hagut de plantejar-se altres aspectes de la vida. En qualsevol cas, quan ens rep al Centre de Recursos Pedagògics, a Igualada, i encetem la conversa intuïm, certament, un rigor que ens fa témer, amb angoixa, que s'ha preparat més bé ell l'entrevista que nosaltres. Però el patiment es dilueix de seguida. Mentre servim el cafè accepta de bon grat el plantejament d'evitar l'interrogatori i veure fins on ens porta una xerrada sobre en Paco Ramon. El Paco Ramon d'ara i el que va arribar a Santa Margarida de Montbui quan tenia vint anys.

Encara no li ha marxat la brillantor que ha aparegut en els seus ulls quan ha explicat que el seu pare i el seu avi feien de saliners. Però la narració autobiogràfica avança. Als quinze anys va començar a estudiar magisteri per lliure, sense deixar de treballar al bar que el seu pare va obrir

quan la família es va traslladar de les Salines a Eivissa capital. Cinc anys més tard fa les oposicions i demana una plaça a Catalunya. El destí el porta a Montbui, un poble que **“m'ha omplert; hi he fet de mestre vint-i-cinc anys, hi han nascut els meus tres fills, i ara encara hi visc. Montbui m'ho ha donat tot”**. Com que s'ha proposat ser sincer, no pot dissimular una ganyota de vergonya quan li recordem que, de fet, Montbui fins i tot li ha donat el nom d'un carrer, una experiència que, evidentment, recorda amb especial emoció. I afegeix que **“m'agrada viure a Montbui perquè a dalt hi pots fer vida de poble... Encara que sigui un poble amb més associacions que habitants”**.

Ara mira d'explicar el perquè d'aquesta història d'amor mutu entre ell i el poble: **“Quan arribo a Montbui, m'estreno i aboco totes les ganes de fer de mestre. Era un temps en què no es comptaven les hores. Avui és impensable. Llabor l'escola era un àmbit d'aprenentatge constant, sempre estava oberta. Teníem uns quaranta-cinc nanos, de totes les edats i, en aquelles circumstàncies, era un desafiament per a qualsevol mestre. Però la gràcia era aconseguir que sempre hi hagués algun nen amb ganes de fer alguna cosa. També vaig tenir la sort de coincidir amb la Isabel Sanjurjo, amb qui vam fer un intent, evidentment frustrat, perquè ens deixessin ajuntar nens i nenes. Vam fer una gran festa quan, al cap d'uns quants anys, vam poder tirar a terra la paret que separava els dos espais. No canviaria els temps que he passat fent de mestre**

a Montbui, perquè era un repte constant, però vaig ser molt feliç”.

Ja ha advertit que és impossible, però intencem comparar aquella escola amb l'ensenyament actual. Ell en dóna la seva visió. **“En aquella època la lectura era fonamental. Jo seguia el principi que un nen guanyat per a la lectura és un nen guanyat per a la cultura, i mirava d'inculcar-los la passió per llegir. Llegir és com viatjar. Ara és evident que els nens no llegeixen tant i que aprenen molt a la televisió, que els permet veure moltes coses de gent diversa i dispersa. Però s'ha perdut l'esforç personal, l'organització del temps. I això és nota. Els nanos tenen un àmbit d'estudi en què és molt difícil la concentració i l'esforç necessari per a l'aprenentatge. Però és clar que tot plegat també té un efecte positiu. Les escoles són millors i els mestres atenen més bé les necessitats dels alumnes. Els currículums són més acurats i també s'han fet lleis que han influït en la qualitat de l'ensenyament”.**

En aquest punt, Paco Ramon obre un parèntesi. Vol matisar que sí que s'han fet bones lleis, però que **“hi ha una sèrie de coses que no s'han fet bé a l'hora d'aplicar les lleis, i parlo, sobretot, de la LOGSE; han fallat els finançaments i, també, la formació inicial dels professors. I, pel que fa a la nova llei de Qualitat, penso que s'ha fet sense una valoració aprofundida de la implantació de la llei anterior. Ràpidament s'han detectat coses que no funcionaven i s'ha volgut fer una nova llei per tapar pedaços. A més, s'ha fet sense consens en l'anàlisi de les necessitats individuals dels alumnes.**

S'ha decidit allargar dels 14 als 16 anys la formació obligatòria. Però la qüestió grinyola perquè elevar l'edat vol dir que tots els alumnes continuen a l'escola i, per tant, s'ha d'adequar el sistema als alumnes i a la seva varietat; no adaptar els alumnes al sistema. Es parla dels mals, però no de les causes. I, a més, no s'han tingut prou en compte les autonomies”.

Tanquem, de moment, el parèntesi, i ho aprofitem per servir-nos el segon cafè. Li demanem que ens expliqui per què un professor que és molt feliç fent de mestre a Montbui, un dia decideix deixar l'escola. **“Vaig venir enganyat”,** ironitza espontàniament. Però de seguida matisa: **“Era el curs 83-84, i em van proposar obrir un centre de recursos amb la idea de donar suport a les escoles més petites. Em van dir que era per dos anys i, com que l'escola m'agradava, però també m'agradava un projecte d'un àmbit més important, vaig acceptar. Però és evident que, quan comences a engegar activitats, no les acabes en dos anys. Al cap de quatre o cinc anys encara pensava a tornar a l'escola, però després em vaig adonar que el millor era renunciar-hi. M'agradaria poder jubilar-me fent classes, però no m'ho crec ni jo. Si ara tornés a l'escola, estaria molt desubicat”.**

Segurament té raó. Ara el seu espai natural és el Centre de Recursos Pedagògics, un equipament del qual és l'ànima des que es va posar en funcionament amb la idea d'oferir un servei on els mestres poguessin anar a buscar material. Aquest model, però, de seguida va quedar superat i es va veure que la feina que es podia fer anava molt més enllà. Entre els primers passos, Paco Ramon recorda la creació de la zona escolar rural, que va reunir en un mateix claustre professors de diferents escoles. Després ha anat arribant, també, tota la tasca en el camp de la formació del professorat: **“Abans hi havia el Grup de Mestres, que ja preparava l'Escola d'Estiu. Jo al començament estava sol, però després van venir dos mestres, que encara continuen; vaig tenir la sort de triar-los i vaig tenir la sort d'encertar-la. Nosaltres hem ajudat el Grup de Mestres i ara mateix gestionem el pla de formació del professorat, amb una quarantena d'activitats, la majoria de les quals es poden fer en el mateix centre escolar. També tenim la mediateca, que no funciona només com a servei de préstec de materials, sinó que ofereix també assessorament i la col·laboració en l'elaboració**

de quaderns pedagògics i d'altres recursos". Però el Centre de Recursos Pedagògics, ubicat ara en els Serveis d'Ensenyament que hi ha al Garcia Fossas, no s'atura. Fins i tot prepara alguna iniciativa pionera: **"Nosaltres hem intentat també fer camí i estem obrint línies per anar més enllà de la feina amb els professors; ara, per exemple, ens volem adreçar als pares i treballar la sensibilització per la importància de les noves tecnologies. Seria bo que les escoles tiressin endavant actuacions de formació perquè els pares poguessin ajudar els fills en l'ús de les noves tecnologies"**.

Ara que parlem de pares i mestres, hi ha algú que tingui clar quin paper correspon a cadascú en l'educació dels fills i dels alumnes?

"Penso que hem de trencar el debat de si l'educació pertany a l'escola o als pares. Ningú no se'n pot desentendre, ni tan sols en les qüestions bàsiques. Si falla un dels dos puntals, la cosa no funciona. El problema és que no tenim una societat educadora. Els ajuntaments, per exemple, no estan encara mentalitzats per fer ciutats educatives, tot i que haig de dir que Igualada sí que fa esforços importants. Però el que vull dir és que s'ha d'actuar en coordinació i, si es fa així, els nanos ho detecten. Els pares s'han d'implicar amb l'escola i l'escola ha d'estar oberta a aquesta implicació.

De professionals de l'educació no n'hi ha i ho som tots alhora. S'ha de canviar el xip de la participació, que no vol dir ficar-hi el nas o fiscalitzar, sinó participar-hi col·laborant en espais comuns de treball, de discussió, de consens".

L'entrevista la fem la primera setmana d'abril, quan ja fa dies que les bombes cauen sobre l'Iraq. Volem saber l'opinió de Paco Ramon sobre la participació d'escolars en els actes de protesta contra aquest conflicte armat. Ell accepta, però deixa clar que el que diu és la seva opinió personal. A més, d'entrada afirma amb contundència que **"per a mi la guerra és el fracàs. Aquesta és una guerra impresentable. I, a mesura que ens va arribant més informació, es fa més evident que els que hi participen hi tenen uns interessos clars. El que no**

entenc és l'interès del nostre país. El cas és que la guerra és un fet. I, com a centre de recursos, el que nosaltres hem fet és penjar un enllaç a la nostra pàgina web en què els professors que hi estiguin interessats puguin trobar recursos i informació sobre la guerra".

Aquests dies, fins i tot en diaris d'Igualada, hem vist nens i nenes que protestaven contra aquesta guerra, i no tothom ho ha vist bé. Parlen de manipulació.

"Particularment, si jo fos mestre i en la meua aula s'impartissin valors de pau i contra la guerra, assumiria el risc de sortir amb els nens i ho situaria en el marc de les actuacions en valors. Sempre dic que, quan era nen i feia una frase en llatí, allò ho sabia dir, però molt després ho vaig entendre. Si hem d'educar, ho hem de fer amb valors, alguns universals. Jo entenc les escoles i també entenc els pares que s'hi neguen i que diuen que això és manipular els fills. De fet, s'ha d'evitar la confrontació amb els pares, però l'escola ha de tenir una pedagogia educativa. Abans de sortir al carrer amb els nanos, cal consensuar-ho amb els pares. Però també penso que l'escola ha d'assumir algun risc de no ser entesa. L'escola no ha de viure aïllada, sinó que ha de ser una caixa de ressonància. Si l'escola renuncia a difondre valors, renuncia a ser un centre d'educació i es limita només a donar continguts. Penso que l'escola està investida d'atribucions i té l'obligació de poder educar".

Per sort, a més de la guerra, aquestes setmanes passen altres coses. Per desgràcia, però, alguna d'aquestes altres coses afecten l'ensenyament a casa nostra. El ministeri planteja d'augmentar a cinc hores setmanals les classes de castellà en l'ensenyament primari, i la polèmica està servida. Ja se sap què passa quan es barreja l'escola amb la política.

"Això és política, sí. Política per un costat i per l'altre. Però no deixa de ser molest per al nostre país que, en un tema que ja estava parlat, de sobte el ministeri tregui aquesta ordre. Perquè el problema és que aquestes cinc hores setmanals

de castellà, o s'han de treure d'aquí, o s'han de treure d'allà. I això és canviar les regles quan ja s'ha començat la partida. El que es planteja obliga a treure hores d'alguna assignatura, segurament del català. Això s'hauria d'haver consensuat i no resoldre-ho amb un decret. De tota manera, les normes i els decrets s'han fet per interpretar-los, i s'hi poden fer matisos.

S'ha d'aconseguir que tot això no perjudiqui el català, que és una llengua encara en inferioritat. Existeixen encara àmbits *guetitzats* i hi ha nois amb grans dificultats per integrar-se lingüísticament.

La immigració és un altre problema afegit per al català?

“La immigració es mira des d'una perspectiva problemàtica, i hauríem de mirar-la des d'una perspectiva enriquidora. El mestissatge i la pluriculturalitat són enriquidors. De fet, nosaltres som un producte del mestissatge. Per a la llengua ara pot ser un problema afegit, perquè molts dels nens que arriben tenen iniciació del castellà com a llengua de contacte. Però el problema lingüístic es resoldrà; és més complex el problema social. De vegades no es té prou en compte que aquests nens es quedaran aquí, per sempre. En qualsevol cas sí que hi ha hagut una certa regressió del català i ara només faltava aquest decret. Però penso que entre els apocalíptics i els integrats sempre hi ha una posició intermèdia. En el català s'ha avançat en la línia del coneixement; ara falta fer-ho en la línia de les actituds”.

Mirant de seguir un ordre lògic, hem parlat del passat i del present de Paco Ramon. Hem deixat el futur per al final. Però per introduir l'esdevenidor, tornem als orígens. Eivissa?

“Jo sóc marí de procedència i marí de segon cognom. Quan vaig marxar d'Eivissa em faltava el mar com l'aire; cada ix dies havia d'acostarme al mar per veure'l. Però quan em jubili em quedaré aquí i tindrè temps per llegir, potser escriure algun poema i fer cinquanta coses, una d'elles anar sovint a Eivissa”.

PEP ELIAS I GÀLVEZ (Igualada, 1967). Llicenciat en Filologia Catalana i amb un postgrau de processos editorials. Combina la feina d'ensenyament i promoció del català al Consorci per a la Normalització Lingüística amb les tasques de cap d'edició adjunt del *Diari d'Igualada-Regió7*. És promotor de l'editorial El Viatge de la Literatura i coautor del llibre *IHC, de l'Àstòria a les Comes*.

